bosland
dromen tussen bomen

Jaarverslag 2020

NATUURLIJK LIMBURG!
LIMBURG NATUURLIJK!

Inhoudstafel

1 Samen tegen corona ... 5

2 Projectorganisatie ... 6

2.1 Algemene werking ... 6

Drieluik ... 6

Beheercomité ... 6

Coördinatiecel ... 7

Projectbureau ... 7

Werkgroepen ... 7

Financieel ... 8

2.2 Uitbouw ... 13

Jaractieplan ... 13

Masterplan 2.0 ... 13

Transitieopdracht Bosland ... 14

Partnerwerking ... 14

3 Bosland als cultuurhistorisch streekerfgoed ... 16

3.1 Erfgoedwerking ... 16

3.2 IOED Bosland ... 16

Erkenning als IOED ... 16

Subsidieaanvraag werkingsmiddelen ... 16

Start aanwerving ... 16

3.3 Hobos ... 17

4 Bosland als leverancier van producten en diensten ... 18

4.1 Duurzaam produceren van hout, biomassa en andere producten ... 18

FSC-groepscertificering en houtverkoop ... 18

4.2 Benutten tewerkstellingskansen in natuur en bos ... 18

Groenjobs Bosland ... 18

5 Bosland als biodiversiteitshotspot ... 19

5.1 Actuele natuurwaarden ... 19

5.2 Versterken van de natuurstructuur ... 19

5.3 Ontsnipperingsplan ... 21

Wildwaarschuwingssysteem ... 21

Ecoduct N71 ... 21

Downsizen N715 ... 22

5.4 Wolven ... 23

Actieprogramma 2020 ... 23

Onderzoek en monitoring ... 23

5.5 Limburgse Landschapsteams 25
Hechtel-Eksel 25
Lommel 25
Pelt 25
Peer 25
6 Bosland als participatief gegeven 26
6.1 Ondernemers 26
Gastheren 26
Bosland Safari 26
Tipgeversdag 26
6.2 Gidsen 26
Dag van de Gids 26
7 Bosland als toeristisch-recreatieve attractiepool 27
7.1 Ontsluiting en onthaal 27
Ontwikkeling van onthalen 27
7.2 Implementatie beeldkwaliteit plan 29
Onderhoud terreininfrastructuur 29
7.3 Producten 29
Fietsen door de Bomen 29
Schatzoektochten 30
Alternatieve logies: Buitengewoon Kamperen 30
Hangmatten uitleendienst 31
The Treehouse 31
Sahara Expeditie 31
Cijfers van wandeltellers 31
7.4 Communicatie 32
Kanalen 32
Promoties 35
Communicatiedragers 38
Covid-19 specifieke communicatie 38
Fotowedstrijd Bosland in Beeld 38
Fotografieopdracht Bosland 39
Boslandsoundtrack met DJ Goldfox 39
7.5 Merkbeleid 41
Aanvragen: Apero-box 41
Evenementen 41
7.6 Educatie 42
Educatieve pakketten ‘Vegers voor Vlinders‘ en ‘Op zoek naar de geitenmelker’ 42
7.7 Evenementen 42
Op Stap in Bosland wandelingen 42
Film in het Bos, drie edities 43

Zomerse Hangmatactie 2020 43
Openluchttentoonstelling In Side Out 43
Theater in het Bos 44
Week van het Bos 44
Evenementen in samenwerking met Bosland 44
Samenwerking met WWF Rangers 45

1 Samen tegen corona

In januari 2020 werd voor het eerst **COVID-19** geïdentificeerd. De wereld had toen nog geen idee welke pandemie te wachten stond. De coronacrisis bracht ons leven danig in de war: 2020 werd een **zwart jaar in de geschiedenisboeken** en ook in Bosland waren de gevolgen merkbaar.

Zo werd ons dagelijkse leven op haar kop gezet vanaf de **eerste lockdown** in maart. Voor de Boslandpartners- en organisatie waren de gevolgen en uitdagingen ongezien. Er kwamen heel nieuwe prioriteiten, overleg en samenwerken moest vanop afstand, thuiswerk werd de regel, … Als communicatiekanaal had Bosland het hele jaar door een belangrijke rol in **informatieverstrekking en sensibilisering** rond COVID-19 en maatregelen. Ondernemers - in het bijzonder Gastheren - die getroffen werden door de crisis werden extra gepromoot via speciale campagnes en de mogelijkheden voor natuurbeleving werden nog meer in de verf gezet in 2020.

Kwetsbare groepen werden uitgenodigd om van de weidse natuur te genieten. Bestaande federale en Vlaamse campagnes werden maximaal ondersteund. Voor het **bestaande aanbod van Bosland diensten en producten** betekende dit dat de communicatie items continue werden bijgestuurd - afhankelijk van de geldende maatregelen, exit strategieën of kleurcodes. Voor heel wat **evenementen** werden speciale maatregelen voorzien, om dan uiteindelijk te moeten vernemen dat evenementen afgelast werden. Een intensieve periode.

Tegelijkertijd zette Bosland haar weidse natuurgebieden - voor velen het enige veilige bastion - meer dan ooit in de kijker. Heel wat bezoekers kwamen op die manier in Bosland terecht met - letterlijk - platgetreden paden als gevolg. Het was nog nooit zo druk in Bosland.

Gelukkig kende Bosland heel wat veerkracht, en door krachten te bundelen kwamen de partners 2020 door. Zo werd er ook goed samengewerkt rond de voorbereiding en opstart van de vaccinatiecentra- en campagnes.
2020, een jaar om snel te vergeten…

2 Projectorganisatie

2.1 Algemene werking

Drieluik

De organisatorische structuur van Bosland is opgebouwd uit **3 evenwaardige en complementaire luiken**. Deze structuur staat in voor de participatie, consultatie en betrokkenheid van de bevoegde instanties op gewestelijk en provinciaal niveau, alsook voor alle lokale belanghebbenden (omwonenden, gebruikers, natuurliefhebbers, …) bij het project Bosland. Het organisatiemodel bestaat uit:

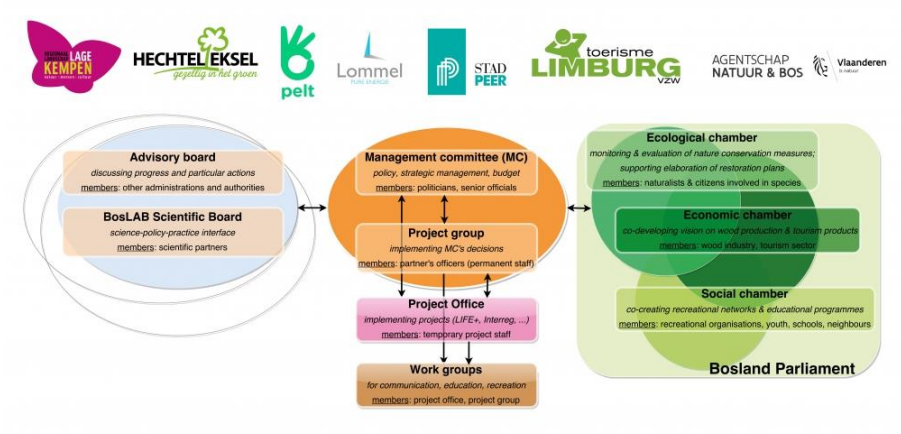

Beheercomité

Het hoogste beslissingsorgaan is het Beheercomité. Dit staat in voor het (politiek) **beleid**, de **strategische visie** en de **budgettering**. Het Beheercomité is eveneens verantwoordelijk voor terugkoppeling van en afstemming op **politiek niveau** van elk van de partners en eventuele externe partners.

De samenstelling van het Beheercomité bestaat uit een afvaardiging van het college van burgemeester en schepenen en een ambtenaar per Boslandgemeente, een delegatie van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid, en de voorzitter en directeur van Toerisme Limburg en het Regionaal Landschap Lage Kempen.

Het voorbije jaar behandelde het Beheercomité o.a. deze thema's:

- Masterplan
- Projectbureau
- Actieprogramma
- Bosland Trail subsidieaanvraag
- Voorzitterschap Beheercomité
- Transitieopdracht
- IOED Bosland
- Streekfonds
- Wolf programma
- Bosland ATB Challenge
- Financiën
- Beleidsbrieven Vlaamse Regering
- Gastheerschap
- Communicatie
- Promoties

- Fiets- en wandelbeurs
- Partnerbezoeken
- Jaaractieplan 2021
- 15 jaar Bosland

Coördinatiecel

De Coördinatiecel is het **overlegorgaan** van Bosland dat **maandelijks** samenkomt. Het bestaat uit leden van de administraties van de partners. De taken van de coördinatiecel zijn: voorbereiden agenda en rapportering beheercomité; opvolging en uitvoering beslissingen beheercomité; opvolging projectwerking; opvolging begroting; opmaak begrotingsvoorstellen; operationele afstemming tussen de verschillende partners en projecten; tussentijdse rapportering aan bestuur- en managementniveau.

Projectbureau

Het projectbureau Bosland bestond in 2020 uit 2 VTE. Dit zijn 2 coördinatoren die via de subsidie van de Vlaamse regering voor de verdere ontwikkeling van het projectbureau zijn aangesteld: één coördinator **communicatie en participatie** en één coördinator **publiek-private samenwerking en investeringen**. Verder is er ondersteuning vanuit Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid: 1 projectcoördinator (0,4 VTE) en 1 projectmedewerker (0,5 VTE) werken actief aan het project. Tenslotte ondersteunt iedere Boslandpartner de werking door personeelsinzet te voorzien in de dagelijkse werking van Bosland.

Werkgroepen

Werkgroepen kunnen **thematisch of projectmatig** van aard zijn en hun samenstelling verzekert de juiste kennis en expertise rond de betreffende thema's of projecten. In 2020 waren werkgroepen actief met betrekking tot communicatie, ondernemers en gidsenwerking.

Communicatie

De WG Communicatie had als taak:

- Uitwerken van de communicatiestrategie- en planning 2020;
- Uitwerking en opvolging van de acties uit communicatie- en marketingplan 2.0;
- Planning, uitwerking en opvolging van promotie van Bosland algemeen (o.a. via catalogus Toerisme Limburg) en specifieke activiteiten en producten of arrangementen in het bijzonder;
- Uitwerking en opvolging van persmomenten en publieksactiviteiten;
- Planning, voorbereiding en opvolging van communicatieacties via de gemeentelijke infobladen;
- Uitwerking van social media acties en opvolging van de website.

De voorstellen en afspraken van de werkgroep werden telkens teruggekoppeld met het Beheercomité.

Ondernemers

De WG Ondernemers had als taak:

- Creatie beursstand Fiets- en wandelbeurs Gent en Utrecht;
- Evaluatie huidige gastheren;
- Analyseren huidig gastheerschap;
- Creatie nieuw concept gastheerschap;
- Promotie gastheren tijdens coronatijden;
- Opvolgen bestaande Bosland Evenementen en Producten en aanvragen tot nieuwe;
- Uitleendienst hangmatten;

- Netwerkevenementen.

Gidsenwerking

De WG Gidsenwerking had als taak:

- Terugblikken op het verloop van de Op stap in Bosland evenementen in 2020;
- Praktische afspraken maken over de Op stap in Bosland evenementen 2021;
- Praktische afspraken maken over de promotie en communicatie van de Op stap in Bosland evenementen 2021.

Brochure

De WG Brochure had als taak:

- Terugblikken op de ontwikkeling van de Brochure 2019;
- Voorbereiden van het concept en de nodige afspraken voor de Brochure 2020;
- Voorbereiden van de bestekken van de verschillende offertevragen;
- Opvolging van de ontwikkeling van de Brochure 2020 met de werkgroep en externe partners.

Financieel

Gemeenschappelijke Rekening

Om gemeenschappelijke Bosland uitgaven op een efficiënte manier te laten verlopen, heeft Bosland een **Gemeenschappelijke Rekening**. De Boslandpartners (Lommel, Pelt, Hechtel-Eksel, Peer en Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid) hebben voor het werkjaar 2020 samen een dotatie van **€ 145.000** gestort op deze rekening. Bijdragen van de partners:

- Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid: € 15.000;
- Stad Lommel: € 30.000;
- Stad Peer (*): € 35.000;
- Gemeente Hechtel-Eksel (*): € 35.000;
- Gemeente Pelt: € 30.000.

(*) Stad Peer en Gemeente Hechtel-Eksel dragen samen € 10.000 bij specifiek voor de gidsenwerking van Resterheide.

In 2020 werd in totaal **€ 70.310** uitgegeven op de Gemeenschappelijke Rekening. De besteding van de middelen werd afgesproken op de Coördinatiecel en gerapporteerd aan het Beheercomité van Bosland.

Het gedetailleerd overzicht van uitgaven staat onder 'Bosland Rekening 2020'.

Werkingsmiddelen Projectbureau

In 2020 had het projectbureau **werkingsmiddelen** ter beschikking via de subsidie van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid om de dagelijkse werking van het projectbureau te financieren. In totaal werd door het projectbureau **€ 22.272,67** aan werkingsmiddelen besteed in 2020. Het gedetailleerd overzicht van uitgaven staat onder 'Bosland Rekening 2020'.

Dezelfde subsidie van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid voorzag ook in de loonmiddelen van de 2 vaste projectbureau medewerkers. Er werd in totaal **€ 106.598,87** besteed aan lonen, maaltijdcheques, premies, vakantiegelden en verplaatsingskosten.

Bosland Rekening 2020

Deze tabel toont het overzicht van alle kosten en investeringen door de Boslandpartners in 2020.

	Bijdragen en investeringen door partners										Uitgaven werkingsmiddelen			
	Hechtel-Eksel		Lommel		Pelt		Peer		Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid		Gemeenschappelijke rekening		Projectbureau	
	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald	Vastgelegd	Uitbetaald
Algemene projectwerking														
Gemeenschappelijke rekening Bosland - toelagen	35.000,00	35.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00	35.000,00	35.000,00	15.000,00	15.000,00				
Opvangen tekort loonmiddelen projectbureau wj 2020 (maximum)											13.441,55	13.441,55		
Administratieve kost werking gem. rek 2020, vergoeding aan Inverde											1.089,00	1.089,00		
Partnerwerking: intern + extern											1.500,00	125,75	204,73	204,73
Masterplan 2.0														
Kosten begeleiding traject Masterplan 2.0											0,00	20.017,03		
Kosten begeleiding studiereis ifv Masterplan 2.0 traject											13.140,60	13.140,60		
Werkingskosten nav opmaak masterplan 2.0 - Studiereis											7.200,00	7.126,54		
Expertise IDEA ikv MP2.0											4.719,00	0,00		
Kosten Participatiemoment											0,00	505,80		
Subsidie projectbureau Bosland									37.375,00 112.125,00	37.375,00 112.125,00				
Vaste werkingskost (proximus)													495,40	495,40
Administratieve kost aan gemeente HE													2.400,00	2.400,00
ICT Infrastructuur													3.663,45	3.663,45
Bosland als leverancier van producten en diensten														
Groenjobs + maatwerk De Winning	40.955,07	40.955,07	45.000,00	45.000,00	328,22	328,22	30.000,00	23.777,08						
Parkrangers			7.000,00	7.000,00										
Bosland als biodiversiteitshotspot														
Nachtzwaluwonderzoek									4.093,43	4.093,43				
Bosland een open project														

Week van het Bos	2.500,00													
Film in het Bos			1.558,40	1.558,40	2.359,50	2.359,50								
Open monumentendag	1.500,00													
Educatieve projecten via WG ISIS											3.000,00	3.721,00		
Bosland gidsenwerking					271,26	271,26					69,42	138,84		
Vergoedingen werking Resterheide gidsen											3.289,48	7.445,34		
Communicatie & promotie														
Promotie via portfolio Toerisme Limburg 2020	4.641,93	4.641,93					12.000,00	11.995,10			0,00	14.735,38		
Promotie via portfolio Toerisme Limburg 2021											20.200,95	0,00		
Promotie algemeen (persmomenten, advertenties social media, promotie, aankoop gadget, bioscoopcampagne infomertial, beurswand, inkoop Tips voor fietsers 2021)							847,00	847,00			18.002,91	6.128,65		
Drukwerk: opmaak+drukkosten toeristische brochure, infogids	13.770,41	13.770,41			31.648,06	31.648,06	22.200,00	21.258,68			0,00	0,00	410,19	410,19
Verzending Bosland Brochure	1.000,00	1.000,00			6.795,36	6.795,36	3.708,00	3.708,00					9.721,50	9.721,50
Tips voor Fietsers Boslandspecial	1.573,00	1.573,00	1.573,00	1.573,00	1.573,00	1.573,00	1.573,00	1.573,00			0,00	605,00		
Fotografieopdracht 1 jaar, 450 beelden incl auteursrechten + kosten wedstrijd (1200euro) (Productie Bosland in beeld borden)											10.288,25	217,00	513,59	513,59
Websites Bosland											1.093,20	1.093,20		
Deelname Bosland aan wandelbeurzen Gent en Utrecht 2020	440,69	440,69			321,86	321,86					0,00	8.515,12	285,94	285,94
Beeldkwaliteitsplan (bestelling banken, inrichting Dommelhuis, onderhoud en herstellingen terreinmeubilair, vernieuwen infoborden)	20.000,00	16.577,00	15.000,00	15.000,00	800,81	800,81	71.000,00	8.024,00			16.542,44	9.290,26		
Bosland Balpennen													2.265,12	2.265,12
Bosland als toeristisch recreatieve attractiepool														
Ruimtelijke uitvoeringsplannen Pijnven	2.807,20	2.807,20							7.443,32	7.443,32				
Ruimtelijke uitvoeringsplannen Soeverein-Sahara			8.266,00	8.266,00					6.640,24	6.640,24				
Studie ontwikkeling visie hoofdpoorten			1.500,00	1.500,00										
Opmaak poort-specifieke investering							300.000,00	266.171,61						

Onderhoudscontract Land Art Bosland (2 werken) (2018-2022), onderhoud speelbossen & bostheater	2.299,00	2.299,00	5.000,00	5.000,00							5.808,00	5.808,00		
Productontwikkeling (Hangmatten actie + uitbreiding, teutenapp, Fietsen door de Bomen)	3.458,22	3.458,22											1.543,44	1.543,44
Schatzoektochten: onderhoud en herstellingen, aankopen materiaal								45,00			4.742,29	4.742,29		
Wandelkaarten					358,77	358,77								
Ondernemers (Gastheerschap, netwerkmomenten)											0,00	67,10	769,31	769,31
Buffer/spontaan beleid, opportuniteiten											5.136,32	5.136,32		

2.2 Uitbouw

Jaaractieplan

Het **Masterplan 1.0** vormt voor de Boslandpartners het kader voor een verdere **planmatige projectontwikkeling**. Om de implementatie van het Masterplan te verzekeren, wordt jaarlijks de opmaak van een concreet **actieplan** voorzien.

De verschillende acties of werkpakketten uit het Jaaractieplan 2020 werden ingedeeld in deze hoofdthema's: structureel overleg, projectorganisatie, Bosland als toeristisch-recreatieve attractiepool, Bosland als participatief gegeven en open project, Bosland als cultuurhistorisch streekerfgoed, Bosland als biodiversiteitshotspot, opvolging projecten van derden.

Masterplan 2.0

Het Masterplan 1.0 werd opgemaakt voor de periode 2012-2020. Het project Bosland, dat voor en door een samenleving wordt uitgebouwd en telkens weer **nieuwe generaties** uitnodigt tot actieve deelname, is voortdurend in evolutie.

Om als partnerschap maximaal in te spelen op deze ontwikkelingen en de samenwerking te verbreden en te verdiepen, is er nood aan een **nieuwe en ambitieuze toekomstvisie**. Masterplan 2.0 moet de ambities en ontwikkelingsdoelen uitstippelen voor de middellange termijn van **2020 - 2032**, overeenstemmend met de twee volgende legislatuurperioden van de betrokken steden en gemeenten.

In het voorjaar 2019 werd na een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking de ontwikkeling van het Masterplan 2.0 gegund aan het **studiebureau Omgeving**, samen met de bureaus Common Ground en Intoe voor het totaalbedrag van € 100.085,15 waarvan € 30.000 betaald door Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid en de rest via de Gemeenschappelijke Rekening.

Op basis van het goedgekeurde ontwikkeltraject werden in 2020 verschillende **Stuurgroepen** georganiseerd (9/1, 9/3, 9/4, 11/6) en werd op 18 september een **studiereis met workshop** georganiseerd naar het gebied Brabantse Wouden.

In de laatste maanden van 2020 werden opnieuw verschillende **Stuurgroepen** georganiseerd (20/10, 17/11, 26/11) en werd ook het **participatietraject** afgerond met de belangrijkste stakeholders van Bosland. Het traject wordt in 2021 verdergezet.

Transitieopdracht Bosland

Met enkele belangrijke vormelijke veranderingen en een **nieuwe ambitieuze toekomstvisie** voor de deur, is het van groot belang dat het samenwerkingsverband Bosland zich aanpast. Het Masterplan 2.0 zal nieuwe, grote verwachtingen scheppen en een **optimale en professionele organisatorische werking** binnen Bosland vereisen alsook een duurzame toekomststrategie.

Teneinde te evolueren naar een optimale juridische vorm, organisatiestructuur en organisatiestrategie, werd door Bosland een opdracht uitgeschreven voor de zoektocht naar een enthousiaste, ervaren transitiemanager om een transitie van de organisatie voor deze pijlers door te voeren.

Het doel van deze opdracht is dus de transitie door te voeren die het samenwerkingsverband Bosland **juridisch en organisatorisch** optimaal doet functioneren en bestendig maakt voor de toekomst.

In juni 2020 werd het aanbestedingsdossier door alle gemeenten en Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid goedgekeurd en uitgezonden. Stad Lommel **trad** op als aanbestedende overheid. Vanaf september startte de gunningsprocedure die begin november leidde tot een gunning van de opdracht aan Wim Rasschaert (hoofdaannemer) in consortium met Mondea en Idea. De opdracht wordt gegund voor een bedrag van € 99.891,55 incl. De 4 gemeentebesturen betalen elk 25% van deze factuur.

Het startoverleg voor de opdracht Transitie Bosland werd voorzien in januari 2021. Het traject wordt vooropgesteld 10 maanden te duren.

Partnerwerking

In de loop van 2020 ontving Bosland **enkele partnerbezoeken** van organisaties uit België en Centraal-Azië.

Nassonia

Dinsdag 10 maart ontving Bosland een delegatie van het **project Nassonia** uit Wallonië. Dit project - dat gesticht werd door de **Pairi Daiza** stichting en de Waalse overheid - heeft als doel het 1645 ha grote Saint-Michel-Freyr bos verder te ontwikkelen. Daarvoor wordt door Nassonia dit jaar een Masterplan geschreven. Om inspiratie op te doen, werd een bezoek aan Bosland gepland.

In de voormiddag werd **kennis uitgewisseld** over de algemene werking, bosbeheerprincipes, het partnership, de toeristische producten, het participatiemodel, ... In de namiddag werd een **terreinbezoek** georganiseerd aan het Pijnven en werd de onthaalplek, The Treehouse, de Bosbewonersroute, de picknickplekken en Fietsen door de Bomen bezocht. De mensen van Nassonia waren erg onder de indruk van de verschillende realisaties, en plannen toekomstgericht een vervolgbezoek aan het grootste avonturenbos van Vlaanderen.

Centraal-Aziatische ambassadeurs

Een delegatie van **23 Centraal-Aziatische diplomaten** maakte op 31 augustus een fietstocht met een bezoek aan Fietsen door de Bomen in het Pijnven in Hechtel-Eksel.

De Kirgizische ambassadeur Mr Muktar Djumaliev, de Oezbeekse ambassadeur Mr Dilyor Khakimov, de Turkmeense ambassadeur Mr Chary Atayev, de Kazachse ambassadrice Ms Aigul Kuspan en de Europese ambassadeur voor Centraal-Azië Peter Burian: het zijn maar enkele van de hoogwaardigheidsbekleders die een bezoekje brachten aan Bosland.

Via het Limburgse fietsroutenetwerk bereikte de groep de **Vlindervallei** om van daaruit verder te fietsen naar **Fietsen door de Bomen** in het Pijnven. De immens populaire fietsbeleving kon bij de deelnemers op heel wat bijval rekenen.

Ook de wetenschappelijke 'FORBIO-site' en het kunstwerk 'De boom in' van Will Beckers werden bezocht in het 2.000 ha grote bos, dat door Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid beheerd wordt. De groep keerde tevreden en vooral onder de indruk terug naar huis.

3 Bosland als cultuurhistorisch streekerfgoed

3.1 Erfgoedwerking

Omwille van het belang van **cultuurhistorisch streekerfgoed** is actieve werking rond erfgoed van belang voor Bosland. Daarom ondersteunt Bosland in de eerste plaats maximaal het **promoten van organisaties of evenementen** rond erfgoed in Bosland. Verder is er in 2020 vooral gewerkt rond de ontwikkeling van een belangrijk **subsidieaanvraagdossier**.

3.2 IOED Bosland

Erkenning als IOED

Goed nieuws voor het **onroerend erfgoed** in Bosland want Vlaams minister Matthias Diependaele erkende op 8 mei de nieuwe intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst, kortweg IOED Bosland. De Boslandgemeenten Lommel, Peer, Pelt en Hechtel-Eksel maken deel uit van de nieuwe samenwerking.

Bosland en erfgoed, dat is zoals peper en zout. Want het 'Grootste avonturenbos van Vlaanderen' herbergt een schat aan cultuurhistorie. Die lange, intrigerende geschiedenis kan je nog op veel plaatsen opsnuiven. Denk maar aan de vele molens, de historische sites zoals Hobos en De Grote Hof, de schansen, de teutenhuizen of de Duitse militaire begraafplaats...

Door de erkenning als IOED krijgt het onroerend erfgoed in Bosland meer kansen. Zo kan de IOED bepaalde taken voorbereiden of opnemen voor de Boslandgemeenten. Gaande van **visievorming**, het samenstellen van een **erfgoedinventaris**, steun bieden aan erfgoedbeheerders, beschermingsinitiatieven opstarten, **beheersplannen** opstellen, sensibiliseren en samenwerken.

Subsidieaanvraag werkingsmiddelen

De Boslandpartners bereidden vervolgens een nieuwe subsidieaanvraag voor om **werkingsmiddelen** aan te vragen. Op 30 september ondertekende Minister Diependaele het ministerieel besluit tot toekenning van een subsidie aan erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten voor de periode 2021 - 2026.

In totaal zal de IOED Bosland de volgende zes jaren (2021 - 2026) een bedrag van € 507.842,16 ontvangen, oftewel jaarlijks € 84.640,36. Dit geld zal gebruikt worden om **2 erfgoedmedewerkers** aan te trekken voor Bosland.

Start aanwerving

Op 12 oktober maakte Bosland 2 vacatures bekend: één voor de aanwerving van de **erfgoedcoördinator** (voltijds) en één voor een **erfgoedmedewerker** (deeltijds). De partners rekenen erop dat de nieuwe medewerkers aan de slag kunnen gaan vanaf 1 februari 2021.

3.3 Hobos

Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid finaliseerde in 2020 het **geïntegreerd natuurbeheerplan** voor het Beschermd Cultuurhistorisch Landschap Hobos, in nauw overleg met de gemeente Pelt. Uniek is dat dit beheerplan voldoet aan de vormvereisten voor natuur- en bosbeheer en erfgoed. Daarom is het beheerplan ook met nabije opvolging van het Agentschap voor Onroerend Erfgoed opgemaakt.

In december werd tijdens **verschillende infoavonden** het beheerplan toegelicht aan de lokale vertegenwoordigers van landbouw, heemkunde en natuurorganisaties en er was een toelichting aan de Peltse gemeenteraad. De deelnemers waren enthousiast over het beheerplan en dachten constructief mee aan de diverse uitdagingen van het gebied (vb. conservatie van de gebouwen of de verdrogingsproblematiek).

Het beheerplan is in december formeel ingediend, wordt hopelijk in 2021 goedgekeurd zodat het beheer van dit uniek landschap verder kan worden uitgerold.

© Christof Daens

4 Bosland als leverancier van producten en diensten

4.1 Duurzaam produceren van hout, biomassa en andere producten

FSC-groepscertificering en houtverkoop

Verspreid over het jaar werd in 2020 **5.117,46 m³** FSC-hout afkomstig uit de Boslandbossen verkocht, goed voor een bedrag van **€ 162.581,07**. De opbrengsten van de domeinbossen gaan naar Natuurinvest. De andere vloeien terug naar de betrokken gemeenten.

Locatie	**Aantal bomen**	**Volume (m³)**	**Bedrag (€)**
Domeinbos Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid	12.432	4.069,28	120.800,00
Gemeente Hechtel-Eksel	2.458	1.302,80	42.478,51
Stad Lommel	15.396	3.814,65	120.102,56
Totaal	**17.854**	**5.117,46**	**162.581,07**

4.2 Benutten tewerkstellingskansen in natuur en bos

Groenjobs Bosland

Het project 'Groenjobs' verleent via cofinanciering van Vlaanderen en de gemeenten subsidies voor het inzetten van milieu- en natuurwerkers voor onrendabele werken in natuur, bos, groen en landschappen. De werkzaamheden worden uitgevoerd door **doelgroep arbeiders**. In het kader van dit project (het huidige project loopt van 2018-2020, de verlenging is goedgekeurd tot 2023) voeren arbeiders in dienst bij het sociaal economiebedrijf **De Winning** diverse beheerwerken uit in Bosland.

Voor Hechtel-Eksel en Lommel gaat het jaarlijks over telkens 3.600 manuren, en voor (Over)Pelt en Peer over 1.200 manuren. Voor het **wandelnetwerk** worden jaarlijks nog eens 600 extra manuren ingezet in Bosland.

Regionaal Landschap Lage Kempen is projecthouder. Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid zorgt i.s.m. de gemeenten en Regionaal Landschap Lage Kempen voor werkopdrachten. Vertegenwoordigers vanuit de gemeenten, aangevuld met een vertegenwoordiger van Regionaal Landschap Lage Kempen, van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid en van het sociaal economiebedrijf De Winning verzorgen de opvolging van de planning en evalueren de uitgevoerde werken.

5 Bosland als biodiversiteitshotspot

5.1 Actuele natuurwaarden

Bosland herbergt talrijke soorten en habitats die elders in Vlaanderen erg **zeldzaam of verdwenen** zijn.

Het betreft zowel typische natuur van bos als van open biotopen; dit illustreert de natuurlijke rijkdom van het gebied. Met belangrijke tot zelfs **unieke populaties** van soorten en tal van andere soorten is Bosland een hotspot voor biodiversiteit in Vlaanderen en in meerdere opzichten van groot belang in Europese context in het kader van het Natura 2000-netwerk. Bovendien maakt Bosland deel uit van een natuurmassief dat on-Vlaams aandoet door haar uitgestrektheid. Dit biedt bijkomende kansen voor een duurzame instandhouding van topnatuur.

De Big Five van Bosland

Binnen de afgebakende natuurkern van Bosland vinden we een **biologische waardering** van minstens waardevol in **90%** van oppervlakte (5.837 ha). Overigens worden biologisch zeer waardevolle gebieden teruggevonden in elke natuurdeelkern, wat duidt op kwaliteit en potentie in elke kern.

Een andere indicator voor natuurkwaliteit is de aanwezigheid van **Europese Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen.** In de natuurkern van Bosland komen **36** Europese habitat(sub)types en **12** Regionaal Belangrijke Biotopen voor, die enerzijds de variatie aan ecotopen in Bosland (heide, zand, water, bos) weerspiegelen en anderzijds het belang van Bosland voor deze ecotopen op Europees en regionaal niveau onderschrijven.

De Magnificent Seven van Bosland

Opvallend is dat Bosland op dit ogenblik een belangrijke rol speelt voor open biotopen. Bosland heeft een bijzonder grote oppervlakte aan relatief jonge, voormalige **mijnhoutaanplantingen**. Deze bossen bevinden zich grotendeels in omvormingsbeheer naar biodiverse, klimaatrobuuste habitatbossen. Deze uitgangssituatie biedt daarnaast uitzonderlijke kansen om bewust en op grote schaal de kaart te trekken van natuurlijke processen.

De natuurkwaliteit van de afgebakende natuurkern wordt bevestigd doordat het gebied een belangrijk aandeel heeft in actiegebieden van **12 soortenbeschermingsprogramma's**. Ook hier heeft elke natuurdeelkern een zeker belang voor de gunstige staat van instandhouding van één of meerdere bedreigde soorten.

5.2 Versterken van de natuurstructuur

De **droogte van 2020** toonde opnieuw aan dat voldoende grote, robuuste en diverse bossen en natuurgebieden cruciaal zijn voor de overleving van vele dier- en plantensoorten.

Daarom werd er ijverig verder gewerkt aan duurzaam bosbeheer. Invasieve exoten, met op kop de Amerikaanse **vogelkers**, werden actief bestreden wat ervoor zorgt dat vele andere inheemse boomsoorten terug kunnen groeien. Via

selectieve 'bosdunningen' worden de bossen structuurrijker en kunnen meer gewenste soorten floreren. Dit wordt extra versterkt door de aanplanting van duizenden boompjes van diverse soorten.

Bosland blijft ook de plaats voor **innovatieve experimenten**. Kalk, magnesium en kalium wordt zo bijvoorbeeld lokaal rond jonge boompjes uitgestrooid om de negatieve effecten van de sterke verzuurde bodem tegen te gaan. Kleine groepjes van jonge boompjes, ook wel kloempen genoemd, worden aangeplant om ontbrekende inheemse soorten te introduceren.

Grootschalige terreininrichtingen vonden plaats in het Pijnven (Hechtel-Eksel) en Heide Achter De Steenweg (Pelt) om de kwaliteit en oppervlakte van het leefgebied van beschermde soorten uit te breiden. De focus ligt hier vooral op de **gladde slang en heivlinder**, en automatisch profiteren vele andere soorten mee.

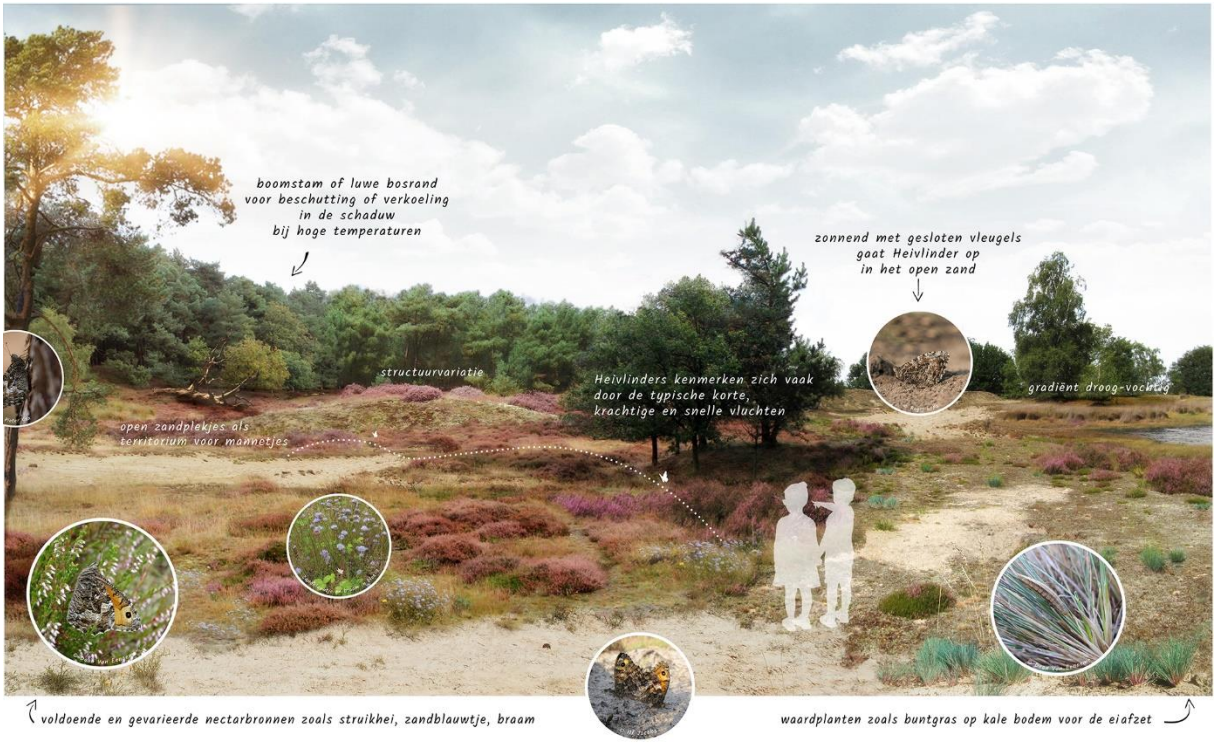

Toekomstbeeld terreininrichtingen

5.3 Ontsnipperingsplan

Wildwaarschuwingssysteem

Het wildwaarschuwingssysteem op de Kamperbaan tussen Hechtel-Eksel en Leopoldsburg werd één jaar na de plaatsing een eerste keer geëvalueerd. De vele wildcamera's bij de oversteekplaatsen registreerden van 14 april 2019 tot 29 mei 2020 maar liefst **2.510 waarnemingen** en zeven soorten. Vos en wild zwijn lieten zich veelvuldig fotograferen, maar ook de wolf passeerde regelmatig.

Soort	**Aantal waarnemingen**	**Relatief aandeel**
Vos	1402	55,9%
Wild zwijn	656	26,1%
Ree	233	9,3%
Haas	172	6,9%
Wolf	37	1,5%
Eekhoorn	8	0,3%
Steenmarter	2	0,1%
Totaal	2510	100,0%

In 2020 werd tussen Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid en het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek een projectvoorstel uitgewerkt en goedgekeurd om een **grondige wetenschappelijke analyse** van de verzamelde data uit te voeren. Het eindrapport wordt in het voorjaar van 2021 opgeleverd en de aanbevelingen zullen direct worden gebruikt om andere wilddetectiesystemen in Vlaanderen te kunnen uitrollen.

Ecoduct N71

Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir en Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken Lydia Peeters ondertekenden op 23 september het **Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering** (VAPEO). Dat plan bevat 15 projecten langs gewestwegen die de komende vijf jaar de leefgebieden van dieren opnieuw met elkaar zullen verbinden. Jaarlijks wordt er 10 miljoen euro voorzien voor investeringen die bijdragen aan het herstel van ecosystemen en de uitbouw van een netwerk van samenhangende natuur in Vlaanderen.

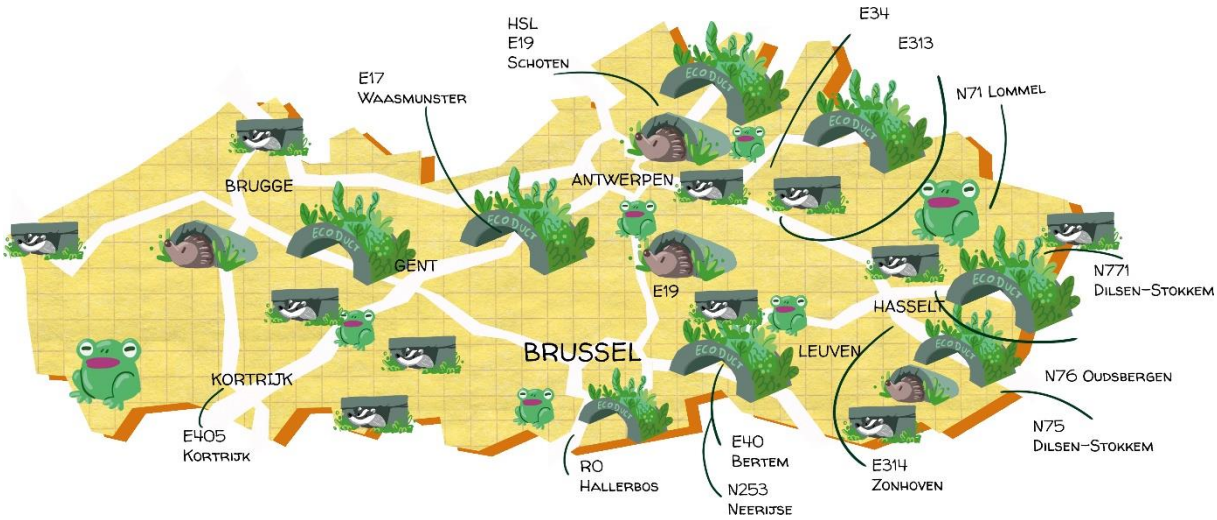

Toekomstbeeld Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering

Het plan voorziet de aanleg van een **nieuw ecoduct aan de N71** in Lommel. De voorbereidingen starten in 2021. De realisatie is voorzien in 2023. Deze actie is gekoppeld aan het **Ontsnipperingsplan Bosland** en de **SBP gladde slang**. Het voorziene budget is € 5,5 miljoen.

Downsizen N715

In 2020 werden geen concrete stappen gezet in het downsizen van de N715. Het thema werd wel warm gehouden in functie van het complexe project Noord-Zuid Limburg.

5.4 Wolven

Actieprogramma 2020

In 2020 werd vorm gegeven aan **het gebiedsgericht plan** voor wolven in Noord-Limburg met bijzondere aandacht voor de bescherming van de wolven, aanpak problematiek rond everzwijnen en educatie/communicatie.

Verder werd een **protocol voor probleemwolven** opgesteld om duidelijkheid te scheppen over hoe moet worden gehandeld bij het voorkomen van probleemsituaties of probleemwolven. Vele besprekingen vonden plaats met de jacht-, natuur- en landbouwsector en met de lokale besturen.

Onderzoek en monitoring

Onder leiding van het **INBO** wordt sinds 2018 discrete doch intensieve **monitoring** uitgevoerd van wolven in Noord-Limburg, daarin bijgestaan door de boswachters van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid.

August, Noëlla en de Bosland Daltons

Al sinds 2018 leven er wolven in Bosland. Eind 2019 raakte bekend dat **wolvin Naya** waarschijnlijk gedood is. Wat later dat jaar, rond kerstmis 2019 raakte dan bekend dat een nieuwe wolf, **wolvin Noëlla**, in Bosland gespot werd in de buurt van **wolf August**. Heel wat mensen gingen geloven dat 2020 het jaar zou kunnen worden dat de eerste Vlaamse **wolvenroedel** in vele jaren gesticht zou kunnen worden.

Op basis van camerabeelden werd eind april 2020 het vermoeden bevestigd dat wolvin Noëlla **drachtig** zou zijn van welpjes. Ook het kenmerkende gedrag van het wolvenkoppel bevestigde dit vermoeden.

In mei dat jaar werd door minister Demir bekendgemaakt dat wolvin Noëlla welpjes zou hebben geworpen. Hoeveel was toen nog niet bekend. Op 23 juni verschenen tenslotte de eerste beelden van **4 welpen** in de media. Het viertal werd door minister Demir omgedoopt tot **Bosland Daltons**. De daaropvolgende weken en maanden werden op regelmatige basis beelden in het nieuws getoond over de welpen. Na analyse van de duizenden foto's en video's gemaakt door de wildcamera's werd afgeleid dat het wolvenkoppel **in totaal 5 welpen** had gekregen.

De tol van het verkeer: 2 dode welpen

Op 9 oktober werd een vrouwelijke wolvenwelp doodgereden op de N74 te Hechtel-Eksel. Op 19 oktober werd een tweede wolvenwelp doodgereden op de N76 te Oudsbergen.

Op 2 december werd op dezelfde baan opnieuw een wolf aangereden en een zoekactie gestart, maar deze wolf heeft de klap overleefd. Om bijkomende aanrijdingen maximaal te voorkomen, werd beslist om enkele **knelpuntlocaties** (ook opgenomen in het Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering) versneld uit te voeren. In 2021 zullen de eerste maatregelen op terrein zichtbaar zijn die moeten resulteren in een daling van het aantal aanrijdingen.

Bescherming vee

Helaas vielen er in 2020 meerdere aanvallen van wolf op **vee** te betreuren. Telkens werden de schadegevallen grondig onderzocht en geëvalueerd. Het blijft een belangrijke gezamenlijke inspanning om vee maximaal te beschermen tegen wolvenaanvallen door de implementatie van **wolfwerende omheiningen**.

Pop-up Expo Wolven in Limburg

Naar aanleiding van het succes van de Pop-up Expo Wolven in Limburg werd door de partners beslist om de Expo in 2020 door Limburg te laten reizen. In maart en april werd de Expo voorzien in het **Bosmuseum Gerhagen** in Tessenderlo, in mei en juni werd de Expo voorzien in **Bezoekerscentrum De Watersnip** in Koersel. Door de uitbraak van het Covid-19 virus werden beide Expo's afgelast.

De Expo in **het Natuurpunthuis in Kiewit - Hasselt** kon wel doorgaan in juni, juli en augustus, weliswaar onder strenge veiligheidsvoorwaarden. Tenslotte verhuisde de Expo later dat jaar naar **Thor Genk** in september en oktober, maar werd daarna niet meer verdergezet naar aanleiding van de coronacrisis.

In 2021 en 2022 zal de Expo geactualiseerd worden en ook verdergezet.

5.5 Limburgse Landschapsteams

In het kader van dit project werken arbeiders uit de sociale economie, onder de regie van de Regionale Landschappen, intensief aan de verbetering van de **kwaliteit van natuur en landschap** en onderhouden zij de wandelpaden en omgeving hiervan.

In nauw overleg met de gemeenten zet het Regionaal Landschap Lage Kempen haar uren arbeiders en regisseur in om werkzaamheden binnen de gemeenten uit te voeren. Het Regionaal Landschap Lage Kempen zorgt voor de volledige begeleiding van alle acties gaande van overleg, opmaak plan en nazorgplan, vergunningen indien van toepassing, planning en toezicht op de werken.

De werken worden gesubsidieerd door de provincie Limburg met een bijdrage van de gemeenten. De belangrijkste uitgevoerde werken in 2020:

Hechtel-Eksel

- Onderhoud van de groene speelweefsels: dit zijn 6 locaties (totaal: 1,5 ha) die lokaal speelgroen bieden aan kinderen uit de buurt. De speelweefsels worden maandelijks onderhouden door o.a. het wieden van onkruid, maaien van gras, scheren van hagen en het oliën van de houten speelelementen.
- Onderhoud recreatieve routes: controle van de routes en waar nodig vervangen van bordjes, opruimen van omgevallen bomen, maaien en verwijderen van sluikstort,…
- Herstel hondenlosloopzone In den Brand

Lommel

- Onderhoud van de zaadboomgaard waar op termijn het zaad van 'Plant Van Hier' kan worden geoogst. Daarbij werd al het gras gemaaid rond de aanwezige bomen. Verschillende plaatsen werden gevrijwaard om nesten van de veldparelmoervlinder te sparen.
- Heidebeheer: langs de spoorweg onder hoogspanning, in Meysterbergen i.f.v. kommavlinder, Eynderheide en dorperheide
- Recreatie: onderhoud wandelgebieden Lommel: controle van de routes en waar nodig vervangen van bordjes, opruimen van omgevallen bomen, maaien en verwijderen van sluikstort, …

Pelt

- Onderhoud recreatieve routes
- Landschapswerken Nolimpark

Peer

- Recreatie: onderhoud wandelgebieden

6 Bosland als participatief gegeven

6.1 Ondernemers

Gastheren

Het jaar begon met het erkennen van **20 nieuwe Gastheren**, die in 2019 hun cursus gevolgd hadden. In 2020 werd er geen nieuwe cursus gastheerschap georganiseerd. Bosland verkoos in de eerste plaats de groep van 44 Gastheren te evalueren. Hierbij werd ook de cursus geanalyseerd en de **visie op de toekomst** scherp gesteld.

Er werd daarom een enquête afgenomen bij de huidige Gastheren om te peilen naar hun verwachtingen, de reden tot deelname, maar ook naar de ondersteuning vanuit Bosland. Hoofdzakelijk gaven ze aan dat het bekomen van informatie alsook de mogelijkheid tot netwerken als positief worden ervaren. Navraag bij andere organisaties vond plaats hoe zij het Gastheerschap ervaren en ontwikkelen.

Voor Bosland lijkt het beter om toekomstgericht **2 types Gastheren** te ontwikkelen. Eén grote groep Gastheren waar bezoekers informatie kunnen vinden en een iets kleinere groep die ontwikkeld wordt tot **mini-infokantoortjes**. Hier kan de bezoeker dan bijvoorbeeld eveneens betalend infomateriaal bekomen. Dit nieuwe systeem wordt in de loop van 2021 geïmplementeerd.

Bosland Safari

Omwille van Covid-19 werd de Bosland Safari in 2020 geannuleerd.

Tipgeversdag

Op 12 november 2020 werd er een **virtuele** Tipgeversdag georganiseerd. Een terugblik bracht ons o.a. langs Fietsen door de Bomen en de Bosland brochure. Bezoekerscijfers van tijdens de lockdown en de openluchttentoonstelling Inside Out werden bekeken. De nadruk lag echter op **veerkrachtigheid** als centraal thema, hetgeen ten tijde van corona van belang is. Want hoe pas je jouw onderneming aan de stikte regels die door de overheid worden opgelegd aan? Hoe creëer je toch die **meerwaarde voor je klanten**? Paul Huysmans, oprichter van Happy Weekends, gaf heel wat nuttige tips aan de deelnemers.

Hierna lanceerde Bosland nog even een **oproep tot samenwerking**. Het zoeken naar deze **win-win situaties** is van belang om het geheel sterker te laten uitkomen.

6.2 Gidsen

Dag van de Gids

Omwille van Covid-19 werd de Dag van de Gids in 2020 geannuleerd.

7 Bosland als toeristisch-recreatieve attractiepool

7.1 Ontsluiting en onthaal

Ontwikkeling van onthalen

Dommelhuis in Hoksent-Molhem (Peer)

Het Dommelhuis met zijn strategische ligging aan de vallei van de Dommel, is de plaats waar **natuur en landbouw** samenkomen met de Dommel als 'blauwe ader'. Gedurende 2020 werd er naarstig verder gewerkt aan het Dommelhuis. De bouw raakte voltooid en er werd gestart met de invulling aan de binnenzijde. Het Dommelhuis zal uitgroeien tot een **educatief centrum** welk een verrassende kijk zal geven op de natuur rond en onder het water. Via een interactief en digitaal ingerichte ruimte wordt de brug geslagen tussen **landbouw, landschap, streekproducten en natuur**. Naast een multifunctionele ontmoetingsruimte is er ook een ingericht onderzoekscentrum.

Buiten zal het verhaal worden voortgezet. De plek wordt de onthaalplek/poort om Bosland binnen te stappen in het **wandelgebied Hoksent - Molhem** waar de Dommel doorheen kronkelt. Voor de buitenbeleving voorziet stad Peer een belevingsvolle, educatieve route (zowel voor gezinnen als voor 1e graad secundair onderwijs) met allerhande doe-activiteiten rond de thema's water, natuur en landbouw. Men is er van overtuigd dat dit een beleving wordt met bovenlokale troeven. Daarnaast is er momenteel een extra belevingsproduct in voorbereiding: de **Dommel Expeditie**. Dit wordt een belevingswandeling voor kinderen gericht op waterbeleving en bushcraft.

De opening is voorzien in **september** 2021.

Soeverein in Sahara (Lommel)

De zone voor de onthaalplek/poort **tot Bosland** te Lommel werd opgenomen in het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) 'Soeverein - Sahara' als zone voor toerisme en recreatie in het noordelijk platform Park De Soeverein. De opname in het GRUP was noodzakelijk om de onthaalplek/poort tot Bosland concrete invulling te geven en bepaalde functies mogelijk te maken. Na een lang traject werd het ontwerp van dit GRUP in april 2020 afgewerkt. Het

college en de gemeenteraad van Lommel gingen vervolgens in september 2020 over tot de voorlopige vaststelling van het ontwerp GRUP waarna het werd onderworpen aan een openbaar onderzoek (loopt tot en met 17/12/2020).

Het concept van de '**Oerweide'**, dat in 2019 werd uitgewerkt in samenwerking met studiebureaus, werd niet langer weerhouden als ontwikkelingsvisie voor de onthaalplek/poort tot Bosland. Hoewel bepaalde elementen overeind bleven, werd in 2020 grondig gebrainstormd en gedebatteerd over mogelijke invullingen. Veel aandacht ging naar de toegang, parkeervoorzieningen, de exacte locatie van 'onthaal', de ongelukkige ligging van de manège…

Eind 2020 bestond nog geen consensus over een eventueel nieuw gedragen concept als toeristisch-recreatief onthaal voor het Sahara-gebied in Lommel.

De Grote Hof in Grote Hof - Hobos (Pelt)

Sinds de aankoop van de gebouwen van De Grote Hof en het Hobos (beide gelegen in Pelt op 1,5 km van elkaar) zijn meerdere initiatieven genomen om een duurzame conservatie en invulling voor beide gebouwen te realiseren.

Tot heden heeft dit nog niet geleid tot een gewenste doorbraak door **technische, financiële, juridische of inhoudelijke knelpunten**. Met hernieuwde energie beslisten de eigenaren van de gebouwen (i.e. Natuurinvest, gemeente Pelt en Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid) om via een doordacht ontwikkelingstraject een doorbraak te vinden. Uitgangspunten blijft dat de Groote Hof een hoog dynamische invulling moet krijgen en het Hobos een laag dynamische als erfgoed hotspot. Dit creëert een **complementariteit** tussen beide locaties en geen competitiviteit.

De mogelijke functies voor beide locaties zijn duidelijk afgebakend en afgestemd met de planologische bestemming. Deze functies worden vertaald in een kader met mogelijke **recreatieve, toeristische en economische exploitaties**, die bindend zijn voor toekomstige (publiek-)private investeerders.

Pijnven (Hechtel-Eksel)

De site Pijnven is één van de deelgebieden opgenomen in het in opmaak zijnde **Toeristisch RUP**. Na de opmaak van de startnota vond eind 2019 de eerste participatieronde plaats. Alle adviezen, reacties en opmerkingen werden besproken en verwerkt in de scopingnota. Dit is een openbaar en evolutief document. Het bouwt verder op de startnota en houdt rekening met alle adviezen en opmerkingen op deze nota. Het bevat eveneens alle te onderzoeken aspecten en effectbeoordelingen. De scopingnota geeft richting aan het onderzoek voor het plan en de effecten.

In het kader van de opmaak van de stedenbouwkundige voorschriften werd enkele keren overlegd met Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid. Hierbij werd voornamelijk aandacht besteed aan de "groene" bestemmingen, hun ontwikkelingsmogelijkheden passend binnen de ecologische draagkracht.

Momenteel worden nog een aantal zaken afgewerkt en zal de **scopingsnota** binnenkort worden voorgelegd aan het team Mer. In 2022 staat er dan een plenaire vergadering op het programma evenals de voorlopige vaststelling van het ontwerpplan door de gemeenteraad. Het college van burgemeester en schepenen zal daarna het ontwerp-RUP aan een openbaar onderzoek onderwerpen. Dit onderzoek zal 60 dagen in beslag nemen en na de verwerking van de adviezen en eventuele bezwaren, kan de gemeenteraad het RUP definitief vaststellen. De timing hiervan zal echter afhangen van de resultaten van de Milieueffectrapport (Mer)-screening en de beoordeling door het team MER.

'Milieueffectrapportage' is een onderzoek naar de mogelijke milieugevolgen van bepaalde activiteiten of ingrepen (projecten, plannen, beleidsvoornemens of programma's). Een milieueffectrapport (MER) wordt opgemaakt vóór de projecten of plannen worden uitgevoerd. Zo kunnen schadelijke effecten voor het milieu in een vroeg stadium worden ingeschat en opgevangen.

Onteigeningen in het kader van creatie van groene corridors zullen niet gebeuren. Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid heeft wel voorzien dat zij gronden binnen de corridor zullen aankopen wanneer deze worden aangeboden.

7.2 Implementatie beeldkwaliteit plan

Onderhoud terreininfrastructuur

In 2020 werd ingezet op **onderhoud van terreinmeubilair** en het actualiseren en aanvullen van **informatieborden**.

Inventaris en onderhoud van terreininfrastructuur:

- Alle terreinmeubilair in Bosland huisstijl werd geïnventariseerd en gecentraliseerd in een GIS bestand. Tijdens inventarisatie op terrein werd vastgesteld dat er heel wat slijtage en helaas ook vandalismeschade aanwezig is aan meubilair uit de eerste plaatsing in 2014.
  Om de kwaliteit van het bezoekersonthaal en de terreininrichting te kunnen blijven garanderen is in 2020 overgegaan tot het uitgeven van 3 opdrachten:

  - Het herschilderen van 42 picknicktafels en 3 speelelementen aan de startplaatsen Grote Hof, Sahara en Pijnven werd uitgevoerd door Alternatief vzw voor een totaal bedrag van € 6.047,58. Nazorg is voorzien in voorjaar 2021.
  - Herstelling van in totaal 22 items (zitbanken, picknicktafel en infoborden) vraagt specifieke kennis en materialen en is gegund aan firma Belurba voor de totale prijs van € 6.332,46. De werken zullen uitgevoerd worden in de eerste weken van 2021.
  - Bijkomend werd eind 2020 een bestelling geplaatst voor de productie van kapotte speelborden voor de startplaatsen van Sahara en In den Brand. De plaatsing van deze speelborden is voorzien voor de eerste weken in 2021.

- De Winning zorgde voor het jaarlijkse poetsbeurt van alle Bosland terreininfrastructuur en dit op basis van de nieuwe kaarten.

Actualisatie informatieborden:

- Begin 2020 werden alle 'Welkom in Bosland' infoborden op alle startplaatsen vervangen door nieuwe ontwerpen cfr vernieuwde ontdekkingskaart, inclusief de gebieden in Peer en de aanduiding van Fietsen door de Bomen.

- Op plaatsen waar nog geen informatieborden voorzien waren werden borden gemaakt met foto's en info over de fauna en flora van Bosland. Deze borden werden geplaatst op 9 plaatsen met blanco panelen, verspreid over het hele gebied.

- Er werden ook enkele specifieke of thematische infoborden gemaakt en geplaatst, zoals richtingwijzers voor wandelaars en fietsers naar Fietsen door de Bomen, infoborden met fietslussen langs Fietsen door de Bomen en een informatiebord over het oude station van Eksel.

- Alle informatieborden met kaarten van routestructuren (mountainbikeroutes, ruiterroutes en fietsroutes, inclusief vermelding van Fietsen door de Bomen) werden geactualiseerd en vervangen op alle startplaatsen over het hele gebied.

- De startborden met wandelroutes werden verder vernieuwd nav het gerealiseerde wandelnetwerk. Ook het domeinbos Waaltjesbos kreeg een startbord met wandelnetwerk en info over het gebied.

7.3 Producten

Fietsen door de Bomen

Het Limburgse fietsroutenetwerk werd op 14 juni 2019 letterlijk en figuurlijk naar een nog **hoger niveau** getild. Na Fietsen door het Water opende Toerisme Limburg die dag **Fietsen door de Bomen** in Bosland. Sinds de lancering van deze

topattractie heeft Bosland heel wat impulsen gekregen. Dat merkt de organisatie aan de bezoekersaantallen in het Pijnven en de gebieden eromheen, de hoeveelheid bezoekers van de website, de vaak overvolle parkings aan de natuurgebieden of de overvolle terrassen bij sommige horeca uitbaters.

Op 22 september 2020 maakte Toerisme Limburg op het jaarlijkse partnerevenement bekend dat Fietsen door de Bomen op slechts 15 maanden de kaap van **450.000 getelde fietsers** heeft gehaald: een enorm succes.

Fietsen door de Bomen viel in 2020 meermaals in de prijzen. Zo won het op 29 januari de **International Design Award** in de categorie 'Bogen, bruggen en viaducten' in Los Angeles; op 14 mei de internationale **World Lanscape Architecture Award**; op 16 oktober de Belgische **Infosteel Award** en tenslotte op 24 november de prestigieuze **Dezeen award**. Dat maakt dat er momenteel **5 prestigieuze prijzen** in de kast staan.

Schatzoektochten

In 2020 hebben de **wandelpeters- en meters** de vier Bosland schatzoektochten routes met bijhorende schatkisten op regelmatige basis **gecontroleerd**. De nodige herstellingen of vervangingen werden uitgevoerd door de arbeiders van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid.

In 2020 werden er maar liefst **971 schatzoektocht pakketjes** verkocht.

Alternatieve logies: Buitengewoon Kamperen

Vanuit de Vlaamse Overheid werd de oproep gelanceerd naar 'Vakantie in eigen land'. Onder het mom 'Iedereen verdient vakantie' kwam er een initiatief van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid met steun van Toerisme Vlaanderen rond **Buitengewoon Kamperen**.

Het Hobos werd één van de plaatsen waar enkele tipitenten op voldoende afstand van elkaar geplaatst werden. Het project kende een **groot succes**. Van 1 juli tot en met 31 augustus verbleven er in Pelt in totaal **682 gasten** (356 volwassenen, 25 jongeren (12j-18j) en 299 kinderen (<12j). Alles samengeteld waren er tijdens de zomermaanden 1115 overnachtingen, goed voor 296 bezette tenten (127 in juli en 169 in augustus).

Bezoekers kwamen voornamelijk uit Antwerpen (29%), Vlaams-Brabant en Brussel (21%), Limburg (19%) en Oost-Vlaanderen (17%).

Hangmatten uitleendienst

In 2020 werden de hangmatten vermoedelijk mede door het Covid-19 virus **minder uitgeleend** dan het jaar ervoor. Hangmatten moesten immers na uitlening minimaal één dag aan de kant gezet worden om het virus niet te verspreiden.

Bij de Soeverein werden **70 hangmatten** uitgeleend, verspreid over 27 keer. De overige uitleenpunten waren goed voor 87 uitleningen. Hierbij gaat het wel veelal om uitleningen die vanuit de gastheer zelf worden aangeboden. Bijvoorbeeld als een extra bij een ezelwandeling of een fietstocht door Bosland.

The Treehouse

The Treehouse blijft een **unieke locatie om te vergaderen** en te brainstormen. Dit mogen we toch afleiden uit de reacties na verhuringen, zo meldt ons de Biehal, die nog steeds de exploitatie voor hun rekening neemt.

2020 werd goed gestart met 9 verhuringen gedurende de eerste 2 maanden van het jaar. Echter maakte het Covid-19 virus het al snel niet meer mogelijk om met velen in één ruimte te vergaderen.

2020 zal afgesloten worden met een 22-tal verhuringen.

Sahara Expeditie

Omwille van de coronamaatregelen is de Sahara Expeditie in 2020 slechts **heel beperkt beschikbaar** geweest. Bovendien werd de meerderheid van de reservaties geannuleerd. Uiteindelijk hebben er maar 2 groepen effectief de Sahara Expeditie kunnen beleven in 2020.

Cijfers van wandeltellers

Wandelen was nog nooit zo **populair** in Bosland als in 2020. Bosland kende in 2020 gemiddeld **35% meer bezoekers** dan het jaar ervoor. Deze stijging heeft zich ingezet tijdens de eerste lockdown op 15 maart 2020. Bewoners ontdekten opnieuw de natuur in hun buurt. Sommige wandelgebieden (o.a. het Pijnven) kenden een lichte terugval gezien tijdelijk parkeerplaatsen werden afgesloten omwille van het verbod op niet-noodzakelijke verplaatsingen. In totaal werden er **380.271 wandelaars** geteld[1] in 2020.

Cijfers van het **eigen telsysteem** van Bosland tonen dezelfde positieve trend:

2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
128.200	207.011	236.208	238.382	217.931	226.918	323.653

Om de wandelaars in Bosland nog beter en accurater te tellen wordt vanaf 2021 met een **nieuw telsysteem** gewerkt. Want de huidige tellers gaven jammer genoeg niet steeds correcte gegevens weer. Het probleem werd soms pas maanden nadien ontdekt bij het uitlezen van de tellers. Het nieuwe systeem gaat dit vanaf 2021 verhelpen.

[1] Cijfer op basis van telgegevens van Bosland en Regionaal Landschap Lage Kempen

7.4 Communicatie

Kanalen

Website

Bosland communiceert hoofdzakelijk via de website www.bosland.be en www.boslab.be. De website Bosland.be had in 2020 **1.246.651** paginaweergaven, **334.970** unieke bezoekers en de gemiddelde duur van een bezoek bedroeg **2,06** min.

Onderstaand de evolutie van de hoeveelheid unieke bezoekers en paginaweergaven van de laatste 3 jaar:

Jaar	Pagina weergaven	Unieke gebruikers
2018	373.117	94.125
2019	770.639	220.440
2020	1.246.651	334.970

Sociale media

Bosland is actief op **Facebook** en **Instagram**. De hoeveelheid 'Facebook likes' nam in 2020 flink toe: **7.498** in plaats van 5.784 aan het eind van 2019. Op Instagram werd dezelfde trend verder gezet: **1.909** volgers in plaats van 803 in 2019: een succes. Verder werden er een 20-tal **betaalde advertenties** geplaatst via Facebook in 2020.

Onderstaand de evolutie van de hoeveelheid Facebook likes van de laatste 3 jaar:

Dag	Aantal
31 december 2018	4.423
31 december 2019	5.784
31 december 2020	7.498

Digitale nieuwsbrief

In 2020 werden in totaal **24 e-mailcampagnes** verstuurd naar verschillende ontvangersgroepen. Overzicht van ontvangersgroepen:

- Ondernemers: 356 contacten
- Algemeen: 939 contacten
- Pers: 85 contacten
- Ondernemers (Masterplan): 53 contacten
- Stakeholders (Masterplan): 33 contacten

Gemeentelijke infobladen

Boslandnieuws werd in 2020 ook via de gemeentelijke infobladen gecommuniceerd. Voor elke editie werd één of meerdere passende artikels aangeleverd door het projectbureau. De belangrijkste **realisaties**, terreinwerken, **nieuwe producten** en **activiteiten** kwamen aan bod. Een overzicht van de onderwerpen in 2020:

- Januari: Op stap in Bosland - Wandel je gezond in 2020
- Februari: Op stap in Bosland - Struinen door de bomentuin
- Maart: Nieuw! De eerste Bosland toeristische gids
- April: Over knoflook en padden: kom mee Op stap in Bosland
- Mei: Ontdek Bosland vanuit je kot: kom wandelen of fietsen
- Juni: Minister erkent intergemeentelijke IOED samenwerking in Bosland + Nieuwe fotowedstrijd brengt de hele zomer lang #boslandinbeeld
- Juli: Op verkenning in het Pijnven
- Augustus: Geen uitgave
- September: Nazomerse evenementen in Bosland: Openlucht fototentoonstelling In Side Out + Op stap in Bosland - Speuren naar kruidige gagel
- Oktober: Samenleven met wolven in Bosland, het kan
- November: In de sporen van de Bokkenrijders: op stap in wandelgebied Grote Hof - Hobos
- December: Kattenbos: een adembenemend mooie natuurparel

Pers- en mediaberichten

Een overzicht van de belangrijkste **pers- en mediaberichten** met betrekking tot Bosland uit 2020:

Januari

- 17/01: Nieuwsblad: Dommelhuis met prijskaartje van één miljoen zal centrale hub van de omliggende natuur vormen
- 18/01: HLN: 2000 inschrijvingen voor BoslandTrail op twee weken tijd
- 22/01: HBVL: Schattige beelden van eerste nieuwe lammetje in Bosland
- 24/01: HBVL: Fietspad langs militair domein doorheen wolvenland
- 29/01: HBVL: Fietsen door de Bomen wint goud op internationale design awards in Los Angeles

Februari:

- 01/02: Wolvin van Zoersel is Noëlla: wolvin doorkruist Kempen en vindt liefde in Bosland
- 07/02: HLN: Onheilspellende weerberichten: Bosland last evenement af
- 08/02: De Standaard: Vlaanderen breidt zich voor op storm Ciara: Bosland last evenement af
- 14/02: VRT: Bekijk hier de eerste beelden van wolvin Noëlla bij daglicht
- 26/02: HBVL - Goesting: Fietsen door de toppen van de bomen in Bosland

Maart:

- 12/03: HLN: Zuhal Demir kondigt 'Big Brother in het bos' aan: je wil de wolf nu echt niets aandoen
- 21/03: HLN: Een frisse neus halen? Op deze mooie wandel- en fietsroutes van Limburg mag het nog

April:

- 28/04: Het Nieuwsblad: Eerste ravenkuiken in meer dan een eeuw geboren in Bosland
- 30/04: HBVL: Wolf krijgt hoogste bescherming in Vlaanderen met boetes tot 500.000 voor opzettelijk doden

Mei:

- 04/05: HLN: Joke Emmers wordt BoslandTrail Explorer

- 04/05: HBVL: Felle wind velt 'Mooiste boom van Vlaanderen' in Pelt
- 07/05: HLN: Intergemeentelijke samenwerking rond Bosland erkend door minister Diependaele
- 08/05: TVL: Limburgers wandelen meer door coronacrisis
- 11/05: Nieuwsblad: Extra toezicht moet wolvenkoppel en welpen beschermen
- 11/05: Metro: Le couple de loup et leurs louveteaux
- 14/05: HBVL: Boslandgemeenten gaan samen erfgoedverhaal schrijven
- 14/05: HBVL: Weer internationale erkenning voor Fietsen door de Bomen
- 16/05: Limburg Nieuws: Fotowedstrijd: Bosland in Beeld
- 21/05: Gazet van Antwerpen: Fietsen vanuit je luie zetel
- 27/05: HBVL: Zeldzame boommarter vrijgelaten in Bosland na revalidatie in Natuurhulpcentrum

Juni:

- 08/06: HLN: Pelts zomerkamp staat volledig in het teken van de wolven (en is nu al uitverkocht)
- 11/06: TVL: Bosland verankerd door extra budget
- 14/06: HBVL - Goesting: Schattenjacht in Bosland: educatieve waaghalzerij voor de jongsten
- 23/06: TVL: De vier Limburgse wolvenwelpen zien er gezond uit
- 24/06: The Brussels Times: First look at the wolf cubs of Flanders
- 26/06: VRT: Lommelse Sahara slachtoffer van eigen succes: grote groepen toeristen laten hopen afval achter
- 27/06: De Standaard: Als er maar geen wolventoerisme van komt
- 28/06: HBVL - Goesting: Op pad met twee koppige ezels in de natuur

Juli:

- 02/07: HLN: Zes extra verhuurlocaties voor hangmatten in Bosland
- 03/07: HBVL: Troostplek geopend in Hechtel
- 04/07: TVL: Zomertip: Happen en trappen in Hechtel-Eksel
- 08/07: HLN: Fietst u graag op vakantie? Dan heeft Roompot bouwplannen in Eksel die u gezien wilt hebben
- 08/07: HBVL: Kamperen met Ridder Muis of spelen in de Dommelvallei? Onze 10 zomertips
- 09/07: HBVL: Roompot opent in 2021 park in Eksel
- 14/07: HLN: Nieuwe hangmatactie van Boslandpartners
- 17/07: HLN: Op de vlucht voor het leven in de Vlindervallei
- 21/07: Aachener Zeitung: Fahrradtour in Bosland: Radeln durch Baumkronen
- 23/07: HLN: Eerste beelden van vier wolvenwelpjes: 'Welkom Bosland Daltons'
- 31/07: Nieuwsblad: Beestig schattig: prachtige nieuwe beelden vrijgegeven van wolvenwelpjes

Augustus:

- 01/08: HBVL: Nieuwe beelden tonen dartelende Bosland Daltons
- 03/08: Nu.nl: Vier wolvenwelpen spelen met elkaar in Belgisch-Limburg
- 10/08: La Libre: Pédaler dans les arbres
- 12/08: Le Soir: Les balades d'été dus Soir
- 13/08: HBVL: Fotokunst in het land van Noëlla en August
- 14/08: Limburg Nieuws: Openluchttentoonstelling in het natuurdomein Bosland
- 17/08: HLN: 3 lama's gedood in Kerkhoven bij Lommel: wellicht door August en Noëlla
- 19/08: De Standaard: Hoe Limburg het Vlaamse wolvennest werd
- 20/08: HLN: Unieke fototentoonstelling in Bosland zet levensgrote prints in de natuur
- 24/08: HLN: BoslandTrail kan dankzij gewijzigd concept doorgaan
- 27/08: HBVL: Van kapgruwel tot bloeiende heide
- 28/08: De Standaard: Vlechtwerk met de natuur
- 31/08: De Standaard: In Side Out: Ik hoef niet de wereld rond voor inspiratie
- 31/08: HBVL: Onverwacht hoog bezoek voor Fietsen door de Bomen: Dit is een ongelofelijke plaats

September:

- 02/09: HLN: Centraal-Aziatische diplomaten onder de indruk van 'Fietsen door de Bomen'
- 08/09: HBVL: Uittips - Wat te doen: Speellandschap Dommelvallei - Heesakkerpark
- 03/09: HBVL: Vijf maal fietscafé: de gezelligste tussenstops voor onderweg: De Groenen Hoek
- 04/09: HBVL: Peer wil zandgroeve langs vliegbasis omvormen naar natuurgebied
- 08/09: Architectura: Fietsen door de Bomen maakt kans op Dezeen award
- 09/09: HLN: Expo 'Wolven in Limburg' opent de deuren in Thor Central
- 09/09: TVL: Fototentoonstelling In Side Out
- 11/09: HBVL: Natuurpunt koopt natuurgebied tussen twee oude Peltse molens
- 16/09: Nieuwsblad: Ongerustheid na nieuwe beelden van spelende wolven: waar is het vierde welpje?
- 18/09: HBVL: Ontdek de mooiste plekjes in Bosland tijdens een vlakke fietslus
- 22/09: HBVL: Roompot-vakantiepark Eksel volop in aanbouw
- 23/09: HBVL: Onze beste uittips voor jong en oud: Bosland Trail
- 23/09: HLN: Vlaanderen investeert in 5 nieuwe oversteekplaatsen voor dieren in Limburg
- 23/09: TVL: Ministers Demir en Peeters investeren 25 miljoen in diervriendelijke oversteekplaatsen in Limburg
- 24/09: HLN: Kathleen Woinin wint 'Bosland in Beeld' met speelsheid en avontuur in één foto
- 26/09: HBVL: Coronaveilige BoslandTrail startte op verschillende plaatsen
- 27/09: TVL: 750 deelnemers voor kletsnatte en ultra zware BoslandTrail

Oktober:

- 10/10: Newsmonkey: Jonge wolf doodgereden in Limburg: wellicht welp van August en Noëlla
- 10/10: De Standaard: Doodgereden wolf wellicht welp van August en Noëlla
- 10/10: De Standaard: Een Dalton minder
- 15/10: Nieuwsblad: Beelden van voor ongeval en loopspoor bewijzen: drie welpen Noëlla en August nog in leven

November:

- 12/11: VRT: Wolven in Limburg zijn vooral verlekkerd op reeën en everzwijnen
- 19/11: HBvL: Getest: zoek de schat van Koning Leeuw in Lommel
- 19/11: HBvL: Onze 10 doe-tips: ontdek vlinderweetjes tijdens deze wandeling in Lommel
- 19/11: VRT: Tweede wolf doodgereden in Oudsbergen: Dat is jammer genoeg de tol van het verkeer
- 24/11: TVL: Fietsen door de Bomen sleept internationale architectuurprijs in de wacht
- 26/11: HBvL: Fietsen: trappen tussen bieren, kazen en teuten in en rond Hamont-Achel

December

- 02/12: HBvL: Zoektocht naar aangereden wolf stopgezet
- 02/12: VRT: Derde wolf aangereden in Limburg, dier is gewond maar zou terug thuis zijn geraakt
- 08/12: Limburgnieuws: BoslandTrail veilt unieke scanbanners voor De Warmste Week
- 10/12: Columbus Magazine: De 7 mooiste uitkijktorens in de Nederlandse en Vlaamse natuur
- 14/12: VRT: Limburg is de schatkamer van de Vlaamse biodiversiteit
- 21/12: VRT: Wolven Noëlla en August hadden niet 4, maar 5 welpen, blijkt uit nieuwe beelden
- 26/10: HBVL: De Grote Goesting Poll: Fietsen door de Bomen: onze nummer één fietstocht
- 28/12: HBVL: Dit zijn de 10 leukste kinderwandelingen voor tijdens de kerstvakantie

Promoties

Bosland filmpje op nationale televisie

Naar aanleiding van de VTM-reeks Gina & Chantal die opgenomen werd in Bosland, kwam een **mediadeal** tot stand rond het uitzenden van een **Bosland promotiefilmpje**. Dit filmpje werd de hele maand februari uitgezonden op de belangrijkste Vlaamse tv-zenders van de DPG Media groep. Het uitzenden was een enorm succes en droeg sterk bij aan de naamsbekendheid van Bosland in Vlaanderen en daarbuiten.

Wandel- en fietsbeurzen België en Nederland

In 2020 was Bosland aanwezig op de **Wandel- en fietsbeurs** van **Gent** (Flanders Expo, 15-16 februari) en **Utrecht** (Jaarbeurs, 28 februari - 1 maart). Door deze aanwezigheid wist men heel wat geïnteresseerde bezoekers te informeren over Bosland. Voorafgaand werden nieuwe promotie displays ontwikkeld en besteld.

Limburg Vakantiegids

De **Limburg Vakantiegids** is sinds vele jaren de belangrijkste toeristische brochure voor de bestemmingspromotie van Limburg. De Boslandpartners kozen ervoor om hierin een reportage te plaatsen waarin 7 belevingen centraal stonden.

Met een oplage van circa **350.000 exemplaren** is de Limburg Vakantiegids een erg belangrijk medium voor Limburgse adverteerders.

7x Op avontuur in Bosland

Het **wandelnetwerk van Bosland** strekt zich uit over een heel groot gebied. Het verbindt de bekende wandelgebieden zoals Sahara, Pijnven, Grote Hof - Hobos en Resterheide met nieuw te ontdekken plekjes.

In Bosland zijn er ontelbare mooie plaatsen waar je even tot **rust** kan komen na een drukke dag. In een **hangmat** luisteren naar het ruisen van de wind door de bomen of genieten van deugddoende zonnestralen? Hier kan het allemaal.

Komen jullie ook op schatzoektocht in Bosland? Kapitein Korrel, Wenke Wortel, Tommy Twijgman en Bostrol Bobl hebben een **toffe uitdaging** voor je klaar. Brengen ze alle missies tot een goed eind, dan ontvangen ze een leuke beloning.

De fietsbeleving **Fietsen door de Bomen** in Bosland brengt je naar de toppen van de bomen. Je fietst bijna letterlijk in hogere sferen. Je ziet, voelt en ruikt het bos. Spring dus snel op je fiets en ervaar het zelf.

Op zoek naar inspiratie voor een tof verjaardagsfeestje of een leuke familie-uitstap? Dan is een **Expeditie in de Sahara** de perfecte tip. Samen met een gids ontdek je Bosland aan de hand van spelletjes, actie en avontuur.

Hoksent - Molhem in Peer is een uniek natuurgebied in de vallei van de Dommel. Hier geniet je naar hartenlust van een quasi onbewoond stukje groen waar rust en stilte heersen.

Limburgs fietsinfo boekje

De Boslandpartners kozen ervoor om een advertentie te plaatsen in het **Limburgs fietsinfo boekje**, dat als bijlage wordt gegeven bij de **Limburg Fietskaart** 2020.

Route.nl

Ter promotie van **Bosland als fietsbestemming** werd een advertentie opgenomen in het Route.nl boek met de suggestielus 'Rondje Bosland in hogere sferen'. De route werd ook digitaal gepromoot en er werden 500 routekaartjes gedrukt en verspreid.

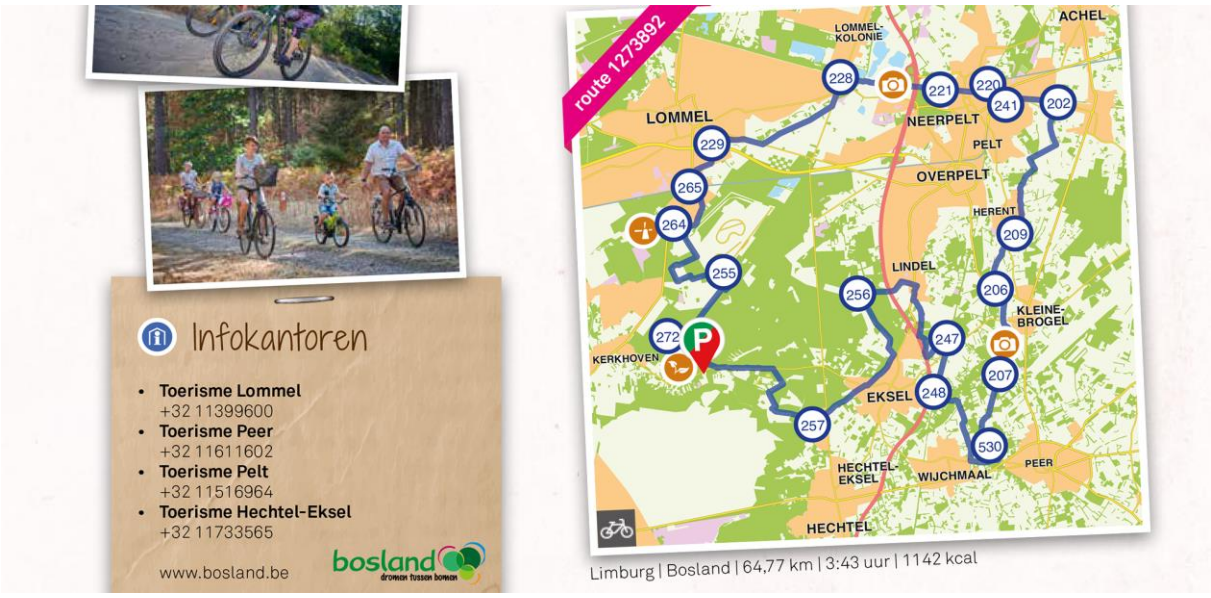

Libelle

Omwille van het voor Bosland interessante doelpubliek, werd er in 2020 een advertentie geplaatst in Libelle waar 3 Boslandtroeven werden uitgespeeld.

Communicatiedragers

Bosland Brochure

De Boslandgemeenten Hechtel-Eksel, Lommel, Peer en Pelt hebben op vrijdag 14 februari de eerste editie van een **gezamenlijke toeristische gids** voorgesteld: een unicum. Onder de noemer 'Groots in beleving' wordt Bosland onder de loep genomen.

De gids neemt de bezoeker met behulp van belevingsvolle thema's op sleeptouw door de vier gemeenten. Het aanbod van het keuzemenu bestaat uit fietsen, wandelen, kinderen, cultuur, verassingen en leuke plekjes. De gids wordt verspreid met een oplage van 30.000 exemplaren. De Boslandgemeenten staan gezamenlijk in voor het kostenplaatje.

Covid-19 specifieke communicatie

Naar aanleiding van de uitbraak van het **Covid-19 virus** in het voorjaar was het nodig om de Boslandse communicatiestrategie- en acties meermaals aan te passen. Enerzijds werd er meer ingezet op **informeren en sensibiliseren**. Anderzijds was het nodig om voortdurend de communicatie aan te passen aan de actuele situatie qua maatregelen. Op één moment werd zelfs beslist om toeristische communicatie volledig on hold te zetten. Voor heel wat evenementen werd beslist om ze uiteindelijk te **annuleren**.

Fotowedstrijd Bosland in Beeld

Met 'Bosland in Beeld' lanceerden de Boslandpartners tijdens de zomer van 2020 een nieuwe fotowedstrijd die inzoomde op alle aspecten van het grootste avonturenbos van Vlaanderen. Uit meer dan **1.250 inzendingen** werd een preselectie van **54 werken** gemaakt. Daaruit heeft een **professionele jury** en een **publieksjury** een top 3 aangeduid.

Maar liefst 4 maanden lang konden geïnteresseerden foto's maken en op Facebook & Instagram via de hashtag #boslandinbeeld delen. Boslandsfeer, topnatuur, fauna en flora, gastronomie, architectuur, cultureel erfgoed, mode, surrealisme op z'n Boslands, … Alles werd toegelaten.

Voor de Juryprijs pakte het beeld 'Run Wild' van **Kathleen Woinin** de gouden medaille, gevolgd door 'Vogels spotten' van Jente Kasprowski op 2 en 'Chillen in Blekerheide' van Leon Van Ham op 3. Voor de Publieksprijs pakte 'Brug naar rust' van **Tine Peeters** de gouden medaille met 418 stemmen. Michou Hermans met 'De zon brengt leven in het bos' (306 stemmen) en Elke Vanrijkel met 'Uitkijktoren' (237 stemmen) eindigden op de tweede en derde plaats. Omwille van het succes zal de wedstrijd in 2021 een vervolg krijgen.

Fotografieopdracht Bosland

In 2020 werd een **nieuwe, langdurige, fotografieopdracht** opgestart. Deze opdracht behelst de organisatie en uitvoering van meerdere fotografieopdrachten in/over Bosland binnen een tijdspanne van circa 12 maanden, assistentie bij de selectie van de specifieke locaties en onderwerpen, het engageren/casten van geschikte figuranten/modellen, het verzamelen en voorzien van attributen voor de doelgroep of het onderwerp, het maken en retoucheren/afwerken en tenslotte het leveren van foto's aan Bosland. De totale opdracht resulteert voor de opdrachtgever in **minimaal 450 kant-en-klare foto's** van Bosland.

De opdracht werd in de zomer van 2020 gegund aan fotografe Monique Abrahams. Door omstandigheden werd de opdracht voortijdig stopgezet. Intussen werd de opdracht twv. € 8.667 opnieuw gegund aan **fotograaf Lieven Geuns** die op 1 november is gestart.

Boslandsoundtrack met DJ Goldfox

De coronacrisis zorgde gelukkig voor heel wat **creativiteit** in Bosland. Getuige daarvan de samenwerking die de Boslandpartners aangingen met StuBru DJ en muziekgoeroe Kristof Claes aka Goldfox. De Boslandsoundtrack - die op 14 november via Facebook Live gelanceerd werd - stak een hart onder de riem voor iedereen die het moeilijk had tijdens de tweede lockdown. En riep tegelijkertijd iedereen op om buiten te komen - om te genieten van de prachtige Boslandse natuur.

De soundtrack werd een **moody en melanchonische mix** van nummers. Allemaal geïnspireerd, opgenomen in, of met field recordings van Bosland zelf. Enkele nummers waren zelfs letterlijk in de Boslandse natuur opgenomen. De Boslandsoundtrack is beschikbaar op Mixcloud, Youtube en Facebook.

7.5 Merkbeleid

Het merk Bosland en het merk Boslab zijn met naam en logo **gedeponeerd** bij het Benelux Bureau voor Intellectuele Eigendom. Dit betekent dat het Bosland merk niet zonder toestemming van de eigenaar gebruikt mag worden. De eigenaar van het merk kan beslissen om de naam Bosland te verbinden aan bepaalde producten of activiteiten.

De bescherming van beide woordmerken loopt tot 2027. De bescherming van beeldmerk Bosland is begin 2020 hernieuwd tot 2030. De bescherming van beeldmerk BosLAB loopt tot 2025 en zal ook nadien verder verlengd worden.

Het '**Merkbeleid Bosland**' heeft als doel het merk Bosland te beschermen en de waarde ervan hoog te houden. Door het formuleren van een aantal voorwaarden en criteria worden enkel kwalitatieve, unieke en bij Bosland passende **producten of evenementen** weerhouden om onder de Bosland naam gepromoot te worden.

Bij een eventuele toekenning van het Bosland logo wordt een individuele gebruiksovereenkomst opgesteld die jaarlijks hernieuwd moet worden.

Aanvragen: Apero-box

Sinds het Merkbeleid en de bijhorende aanvraagformulieren voor Bosland product/evenement/arrangement online staan, kregen we al enkele aanvragen binnen. In 2020 werd één ervan weerhouden.

De **Bosland Apero-box** is een feit. Deze picknickrugzak van **IngeBakken** bestaat uit verscheidene lokale ambachtelijk geproduceerde producten die ecologisch verpakt zijn. Een mooi Bosland product dus. De Bosland Welpenkoek, waarvoor Bosland zelf de oproep lanceerde, en het Bosland Vogelhuisje werden niet weerhouden.

Evenementen

Bosland maakt onderscheid tussen evenementen '**In samenwerking met**' Bosland en evenementen '**Met ondersteuning van**' Bosland. Het label wordt door de Bosland-partners toegekend op basis van de vooraf bepaalde criteria en voorwaarden. Afhankelijk van het toegekende label voorziet Bosland een vorm van ondersteuning aan de organisator.

Indien de organisator Bosland in de naamgeving van het evenement wenst (vb. Bosland Kids Challenge), moet deze sowieso voldoen aan de voorwaarden onder de categorie evenementen 'In samenwerking met Bosland'. Echter is nog steeds de uitdrukkelijke toestemming door Bosland noodzakelijk. Voor beide categorieën staat **respect voor de natuur** echter wel centraal.

Producten

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen Bosland **producten** en Bosland **arrangementen**.

Een Bosland **product** is een product dat de Bosland naam draagt en voldoet aan bepaalde criteria of voorwaarden. Het kan gaan om een eetbaar product (vb. Bosland vruchtensap of Bosland ijs), of een beleefbaar product (vb. Bosland verjaardagsfeestje of Bosland Fiets Driedaagse). Een Bosland **arrangement** daarentegen is een samenstelling van een aantal Bosland producten en voldoet aan bepaalde criteria en voorwaarden.

7.6 Educatie

Educatieve pakketten 'Vegers voor Vlinders' en 'Op zoek naar de geitenmelker'

Tijdens het kalenderjaar 2020 hebben in totaal 395 leerlingen deelgenomen aan de activiteiten in het kader van 'Vegers voor Vlinders'. 'Op zoek naar de Geitenmelker' werd door één klas met 22 leerlingen gevolgd.

De klassen kwamen uit 6 verschillende scholen uit alle 4 Boslandgemeenten.

7.7 Evenementen

Op Stap in Bosland wandelingen

Doorheen het hele jaar werden in Bosland in samenwerking met **Natuurpunt** Lommel, Natuurpunt Pelt, Natuurpunt Hechtel-Eksel, Natuurpunt Meeuwen-Gruitrode-Peer en Het **Genootschap voor Geschiedenis en Volkskunde van Overpelt** gegidste wandelingen voorzien. Jammer genoeg konden uiteindelijk de meeste t.g.v. Covid-19 niet doorgaan.

Het overzicht van alle 'Op stap in Bosland' wandelingen en de actuele status:

- 09/02: Op stap in Bosland - Struinen door de Bomentuin (geannuleerd n.a.v. storm Ciara)
- 01/03: Op stap in Bosland - Over water en kanalen (40 deelnemers)
- 19/04: Op stap in Bosland - Over knoflook en padden (geannuleerd n.a.v. Covid-19)
- 24/05: Op stap in Bosland - Zand tussen je tenen (geannuleerd n.a.v. Covid-19)
- 22/08: Op stap in Bosland - Schemerwandeling op de heide (geannuleerd n.a.v. Covid-19)
- 20/09: Op stap in Bosland - Speuren naar kruidige gagel (geannuleerd n.a.v. Covid-19)
- 22/11: Op stap in Bosland - Historie van het bos (geannuleerd n.a.v. Covid-19)

Film in het Bos, drie edities

Iedere zomer trekt **BOS+** met tal van lokale partners het bos in voor een heuse Film in het Bos-tournee. Dit jaar werd door Stad Lommel en Gemeente Pelt het initiatief genomen om enkele buitenevenementen te organiseren.

- 30/07: Hoe tem je een draak 3 in Lommel: 250 deelnemers
- 04/09: That's Wild in Pelt: 130 deelnemers
- 05/09: Hoe tem je een draak 3 in Pelt: 130 deelnemers

Zomerse Hangmatactie 2020

De Boslandpartners startten in de zomer van 2020 een nieuwe hangmatactie op. Maar liefst 7 weken lang - van 15 juli tot 26 augustus - hing Bosland wekelijks een hangmat op een speciaal plekje in de natuur.

Iedere woensdag, stipt om 15u, werd een foto op de **Facebookpagina** van Bosland gepubliceerd, voorzien van een codewoord. Wie als eerste ter plekke was en het codewoord kon zeggen, won de hangmat.

Openluchttentoonstelling In Side Out

Het centrum voor beeldexpressie **Breedbeeld** vertoonde tijdens de zomer van 2020 maar liefst **6 weken lang** de openluchttentoonstelling **In Side Out** in het Pijnven in Bosland. De expo was opgevat als een volledig corona-proof foto wandelparcours van 3,5 kilometer, langs de mooiste plekjes van het bos. De groepstentoonstelling toonde werken van 34 Belgische fotografen, deels projecten die tot stand kwamen tijdens de lockdown en nu in open lucht de weg naar het publiek vinden.

Op **vijf locaties** langs de blauwe wandelroute worden beelden uit twee verschillende open calls naast elkaar getoond. De oproep Inside daagde fotografen uit om tijdens de lockdown hun creativiteit de vrije loop te laten in hun nieuwe, ingeperkte leefwereld. Voor Outside werden fotografen dan weer opgeroepen om, na de lockdown, met een frisse blik de wereld te herontdekken en vast te leggen op de gevoelige plaat. Uit de meer dan 2.000 ingezonden werken van beide wedstrijden werd de tentoonstelling IN SIDE OUT gedistilleerd, waarin de beelden in dialoog gaan met elkaar en de omgeving.

Deze Openluchttentoonstelling bood een alternatief aan de vele afgelaste evenementen in Bosland, en was dan ook een enorm succes.

Theater in het Bos

In 2020 werden **2 theatervoorstellingen** in Bosland georganiseerd.

- Getater in het Bostheater op 12/7
- Theater in het Bos (i.s.m. Bos+) - Het verlangen een boom te zijn op 15/11

Week van het Bos

Het voorziene evenement 'Week van het Bos in Bosland' werd geannuleerd t.g.v. Covid-19. Er werd in de periode 11-18 oktober door Bosland wel sterk ingezet op communicatie en sensibilisering om mensen aan te zetten om de natuur in Bosland te bezoeken.

Evenementen in samenwerking met Bosland

Bosland Trail

De BoslandTrail VZW was in 2020 al aan haar **3e editie** toe. Door gebruik te maken van **diverse startlocaties** binnen een beperkt tijdslot (tussen 20 en 22 uur) kon de 100 kilometer van de BoslandTrail op 25 september toch plaatsvinden.

De groep werd gespreid over 100 kilometer waardoor de afstandsregels opgelegd door de federale overheid nageleefd konden worden. Deelnemers legden hun tocht af binnen 30 uur en waren verplicht op drukkere plaatsen een mondmasker te dragen. Door enkel de 100 km op 25 september te laten startten kon de organisatie toch nog voorzien in een basis aan bevoorrading en EHBO.

Bij de 50 kilometer werden er wel grote veranderingen doorgevoerd. De deelnemers werden ingedeeld over maar liefst **28 startdagen**, te beginnen op 27 september, en eveneens vanaf meerdere startlocaties. Zij werden gevraagd zich opnieuw in

te schrijven waardoor spreiding over die dagen voorzien kon worden. Ze dienden steeds in de vroege morgen (tussen 6 en 10 uur) te vertrekken zodat 's nachts niet gewandeld werd. Deelnemers werden gevraagd zelf een volgwagen te voorzien aangezien de bevoorradingsposten deze editie gesloten zouden zijn. Een startpakket, door de organisatie voorzien, zette hen wel al op weg.

De checkpoints werden **scanpoints**. Via grote QR-codes op banners konden volgers en organisatie nagaan wie, wanneer, waar was voorbijgekomen. Deze banners werden na afloop geveild voor het goede doel ten voordele van de Warmste Week.

Samenwerking met WWF Rangers

In 2020 zette Bosland de samenwerking met WWF Rangers verder door middel van **participatie in het voordeelboekje** voor de leden van de Rangerclub met bonnen voor **gratis bengelkaart** (t.w.v. €5) en 50% **korting op de Bosland schatzoektochten** (€3 i.p.v. €6). Op 2 augustus stond een Sahara Expeditie gepland voor de leden en niet-leden van de Rangerclub. Deze activiteit werd gepromoot via de website en het Ranger Magazine. Omwille van de op dat momenten geldende maatregelen in strijd tegen de verspreiding van Covid-19 moest deze activiteit geannuleerd worden.

Informatie over Bosland en Bosland-gerelateerde thema's zoals wolf, is beschikbaar op de partnerpagina van de WWF Rangers website.

COLOFON

Samenstelling, coördinatie en eindredactie: Projectbureau Bosland
Verantwoordelijke uitgever: Beheercomité Bosland
(voorzitter Interlokale Vereniging Bosland)
Foto's: Bosland
Coverfoto: Run Wild van Kathleen Woinin
Opmaak: Projectbureau Bosland
Uitgave: November 2021

PARTNERS

Projectbureau Bosland: p/a Lage tot aan Hoge Kempen, Heuvelstraat 5 - 3940 Hechtel-Eksel
Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid: Koningin Astridlaan 50 bus 5 - 3500 Hasselt
Gemeente Hechtel-Eksel: Don Boscostraat 5 - 3940 Hechtel-Eksel
Stad Lommel: Hertog Janplein 1 - 3920 Lommel
Gemeente Pelt: Oude Markt 2 - 3900 Pelt
Stad Peer: Zuidervest 2a - 3990 Peer
Regionaal Landschap Lage Kempen: Grote Baan 176 - 3530 Houthalen-Helchteren
Toerisme Limburg: Universiteitslaan 3 - 3500 Hasselt

Bosland is als merknaam, met logo en baseline, gedeponeerd bij het Benelux Bureau voor Intellectuele Eigendom.